

РАЗДЕЛ 7

КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИ ОТ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Програмата от мерки е основният инструмент за постигане на целите на Плана за управление на речните басейни съгласно Рамковата директива за водите и Закона за водите. Мерките се планират като отговор на установеното състояние за конкретните повърхностни и подземни водни тела и зоните за защита на водите, както и поставените цели за запазването или подобряването му. Планирането на мерките се основава на детайлен анализ на състоянието на всеки един показател за качество (количество) и причините за установените отклонения, необходимото време и средства за подобряване на състоянието му. За всяка планирана мярка се идентифицира отговорната институция и/или икономически субект, отговорен за прилагането ѝ.

7.1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМИТЕ ОТ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ОТ ПЪРВИЯ ПУРБ НА ИБР

Програмата от мерки към Плана за управление на речните басейни в Източнореломорски район (2010-2015) включва 268 вида мерки, които мултиплицирани за конкретни водни тела (повърхностни и подземни) наброяват 3647 мерки.

БДИБР регулярно събира информация за това как се изпълняват планираните в ПУРБ мерки. Тези данни достигат до експертите на дирекцията по няколко начина. **На първо място** това става в процеса на ежедневната работа – посредством постъпили инвестиционни предложения, за които е необходимо да се изготви оценка на допустимостта на инвестиционното предложение спрямо мерките зложени в ПУРБ съгласно изискванията на Наредба за условията и реда за извършване оценка на въздействията върху околната среда; информация за издадени разрешителни; информация от извършени контролни проверки.

Втори начин на получаване на информация е нейното целенасочено събиране от различни публични бази от данни - от медиите и от интернет-сайтовете на отговорните институции (например за пуснати в експлоатация водни съоръжения); информация за стартирали и изпълнявани проекти от различни институции, налична в информационната система за управление, изпълнение и наблюдение (ИСУН) на одобрените Оперативни програми, съфинансирани от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС и други.

Трети начин е чрез директно анкетиране на отговорните институции за прилагането на конкретните планирани мерки. Това е изключително трудоемък процес. В периода на прилагане на първия ПУРБ в периода 2010-2015 година с цел събиране на актуална информация за прилагане и изпълнение на планираните мерки и в съответствие със задълженията на БДИБР в Становище по ЕО № 5-2/2009 г. на Министъра на околната среда и водите по контрол при прилагането на мерките от ПУРБ, БДИБР изпраща ежегодно писма (до средата на следващата година за отчитане мерките в предходната) до различни институции, идентифицирани като отговорни или ангажирани по изпълнението

на мерките. Анкетиранияте институции, съгласно техните дейности и във връзка с планираните от тях проекти, попълват разработените конкретни таблици-въпросници по отделните мерки, които впоследствие се обобщават и анализират. Освен ежегодното попълване на информацията в съответствие с препоръките от екологичната оценка на ПУРБ, през 2012 г. във връзка със събиране на информация за степента на изпълнение на мерките в ПУРБ на ИБР, бяха изпратени за попълване таблици с планираните мерки до следните отговорни институции: 92 общини в териториалния обхват на БДИБР; 20 ВиК оператора в териториалния обхват на БДИБР; 7 дирекции в МОСВ и 7 РИОСВ и ИАОС; 5 министерства и ведомства, отговорни за прилагането на мерките от ПУРБ; 51 индустриални предприятия. Обобщената и преработена информация послужи за докладване изпълнението на предвидените в първия цикъл на ПУРБ мерки през Европейската комисия в информационната система WISE¹.

Четвъртият начин за събиране на информация и осъществяване на мониторинг на изпълнението на предвидените в първия ПУРБ мерки, от който се е възползвал екипът на БДИБР е това да се случва по време на организирани срещи със заинтересованите страни. В началото на 2012 г. екипът на БДИБР започна организиране и провеждане на срещи по речни басейни и области с конкретни заинтересовани страни. С цел получаване на актуална и максимално коректна информация са проведени консултации с представители на общински, областни администрации и ВиК оператори, на които бе дискутирано дали за реализирането на някои от мерките вече са предприети конкретни действия, както и бяха обсъдени проблемите при изпълнението им. Проведени бяха 6 срещи (5 с представители на общините и 1 с представителите на ВиК операторите). Това е по-подробно описано в Раздел 9 на ПУРБ.

Прегледът на изпълнението на програмата от мерки към края на първия планов цикъл е направен въз основа на цялата налична информация в тази връзка, актуализирана с данни от попълнени въпросници в началото на 2015 година (от общини, водоползватели, РИОСВ, БАБХ, научни институти, ВиК-оператори и други заинтересовани страни).

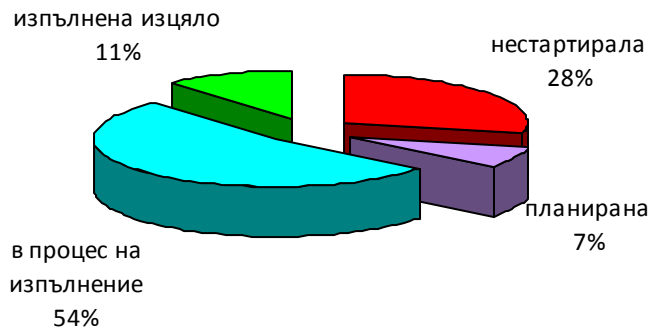
Общият брой на планираните мерки в ПУРБ на ИБР е 3647. Тяхното изпълнение е оценено в следните степени: мярката не е стартирала; мярката е планирана; мярката е в процес на изпълнение; мярката е изпълнена изцяло. 2608 (71,5%) от мерките са изпълнени, в процес на изпълнение или поне са планирани от отговорните институции. Резултатите от мониторинга на степента на изпълнение на мерките в края на периода на първия ПУРБ (2015 година) е представена на фигурата по-долу.

---

¹ WISE – Water Information System for Europe <http://water.europa.eu/>

Фигура № 1

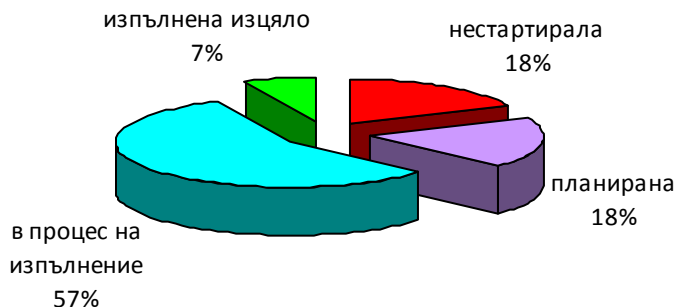
Изпълнение на мерки от ПУРБ на ИБР за периода 2010-2015 г.

По отношение на основните мерки, предвидени в първия ПУРБ на ИБР, които представляват 36% от всички планирани мерки) процентът на нестартиралите е по-малък (18%) – общо 240 мерки. 89 мерки са изпълнени изцяло (7%), 739 мерки са в процес на изпълнение (57%), а планираните са 240 (18 %). Те са изготвени съгласно съществуващото законодателство на ЕС и транспонирането им в законодателството на Република България за опазване на водите.

Фигура № 2

Изпълнение на основните мерки от ПУРБ на ИБР за периода 2010-2015 година

Голяма част от стартиралите мерки са административни и не изискват специално финансиране - броят на административните мерки, заложили в ПУРБ на ИБР са 1753, което представлява 48% от общия брой мерки заложили в ПоМ към ПУРБ на ИБР.

Оценка на ефекта от изпълнението на мерките от първия цикъл на ПУРБ е представена в Раздел 4, точка 4.4.

7.2. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМИТЕ ОТ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Актуализацията на Програмата от мерки е изготвена в отговор изискванията и съгласно чл. 157, ал. 1, т. 8 от ЗВ.

Важен инструмент за постигане на целите на директивата е разработването на Програма от мерки (ПоМ), която да набележи необходимите мерки за постигане на определените цели за повърхностните и подземни води и зоните за защита на водите.

Програмата от мерки включва всички необходими мерки за постигане на всички цели на РДВ, включително целите за зоните за защита на водите и мерки с цел постепенно намаляване на замърсяването с приоритетни вещества и пълно или поетапно елиминиране на емисиите, заустванията и загубите на приоритетни вещества.

При взимането на решение дали дадена мярка да бъде включена в Програмата от мерки се оценява дали чрез нея ще се постигнат нужните резултати. Въпреки че басейновата дирекция е отговорна за подготовката на Програма от мерки, много от мерките, които се включват в програмата не са такива, които БД регулира и изпълнява. Предвид мащаба на необходимите дейности, важно е да се мобилизират всички налични инструменти и потенциални източници на финансиране.

Съгласно Глава десета, Раздел VI, чл. 160 от Закона за водите, Плановете за управление на речните басейни и актуализацията им се приемат от Министерския съвет по предложение на министъра на околната среда и водите, което осигурява съгласуваност на ПоМ със съответните министерства, ангажирани с изпълнение на мерките в нея.

Разработени са Програма от мерки за повърхностните води (Вж. [Приложение № 1 Програма от мерки за повърхностните води в ИБР](#)) и Програма от мерки за подземните води (Вж. [Приложение № 2 Програма от мерки за подземните води в ИБР](#)). Също така са предвидени и мерки, насочени към зоните за защита на водите по чл. 119а, ал.1, т.5 от ЗВ ([Вж. Приложение № 3 Програма от мерки за зоните за защита на водите в ИБР](#)).

При изготвянето на Програмата от мерки е използван разработения национален **Каталог от мерки**. Той е проектиран въз основа на първите ПУРБ за периода 2010 – 2015 година на четирите басейнови дирекции, Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор на Република България, Регионални генерални планове за обособените територии на ВиК дружествата в страната, Национален каталог от мерки и национални приоритети за управление на риска от наводнения, Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023 г., Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г., официално изпратена на ЕК на 26.02.2015 г., Проект на Ръководство за докладване по РДВ от януари 2015 г., Каталог от мерки за борба със замърсяването от селското стопанство съгласно РДВ, предложен от ЕК, Проект "Ефективно управление на отпадъчните води: онлайн обучителен курс" (EMWater e-Learning Course), финансиран от ЕС; Проект

"Възстановяване на влажни зони и намаляване на замърсяването" по програма на Глобалния екологичен фонд и Проекти от ОПОС 2007 – 2013 година.

Мерките в разработения каталог са разделени на две основни групи – инвестиционни и меки мерки. Сред инвестиционните попадат мерки, свързани с изграждане, модернизация, реконструкция и поддръжка на инфраструктурни и природни обекти, свързани с опазването на околната среда и постигането на екологичните цели. Меките мерки най-общо са тези, които попадат в обхвата на административните задълженията, нормативно вменени на съответните държавни институции и местни власти, свързани с осъществяването на контролни дейности и мониторинг върху опазването на околната среда, както и мерки, които имат обучителен характер и са свързани с природосъобразно водене на различни дейности.

За всяка мярка е посочено какъв вид разходи включва – инвестиционни (И) или оперативни (О). Инвестиционните разходи включват единствено строително-монтажните работи (СМР) и доставка на машини и оборудване за изграждането и/или реконструкцията на инфраструктурни обекти. Оперативните от своя страна обхващат разходите за възнаграждения, материали, външни услуги и други, свързани с експлоатацията и поддръжката на инфраструктурните обекти и упражняването на контрол върху опазването на околната среда. За остойностяване на конкретни мерки от каталога се предлага използването на два подхода:

- При първия мярката се остойностява на база на съществуващ вече проект. Този подход позволява най-точно остойностяване на мярката, тъй като включва реалните разходи за нейното реализиране.

- Вторият подход се прилага, когато липсва готов проект за изпълнението на мярката. При него остойностяването става на базата на предварително определена единична цена, която се умножава по количествена величина, която характеризира съответната мярка. За различните мерки се прилагат различни мерни единици и количествени величини, като единичните стойности са определени на базата на различни информационни източници.

В Каталога от мерки са включени на първо място инвестиционните видове мерки, подредени по азбучен ред, след което следват меките мерки. За всяка от мерките се съдържа следната информация, подредена по отделни колони: код на мярката; тип на мярката – посочва се дали е инвестиционна (ИМ) или мека мярка (ММ); вид разходи – за всяка мярка се посочва видът на разходите, които включва – инвестиционни (И), оперативни (О) или и двата вида; наименование; описание – срещу наименованието на мярката се включва кратка описателна информация за същността ѝ при необходимост; очакван ефект; очакван резултат; мерна единица и единична стойност.

Актуализираната Програма от мерки от ПУРБ на ИБР за периода 2015-2021 година включва **основни мерки** и където е необходимо **допълващи мерки**.

Основните мерки са мерките, които осигуряват изпълнението на задължителните изискванията на Общността и друго екологично законодателство:

- Директива за водите за къпане(76/160/ЕЕС);
- Директива за птиците(79/409/ЕЕС);
- Директива за питейни води(80/778/ЕЕС), изменена с Директива(98/83/ЕС);
- Seveso Директивата (96/82/ЕС);
- Директива за ОВОС(85/337/ЕЕС);
- Директива за утайките от отпадъчни води(86/278/ЕЕС);
- Директива за пречистване на отпадъчни води от населени места(91/271/ЕЕС);
- Директива за продуктите за растителна защита(91/414/ЕЕС);
- Нитратна директива(91/676/ЕЕС);
- Директива за хабитатите(92/43/ЕЕС);
- Директива за предотвратяване и контрол на замърсяването(96/61/ЕС) – IPPC;
- Мерки за прилагане възстановяването на разходите;
- Мерки за насърчаване ефективното и устойчиво използване на водите;
- Мерки за защита качеството на питейната вода и намаляване на необходимото ниво на пречистване;
- Мерки за контрол на водоземането от повърхностни и подземни води;
- Мерки за контрол на изкуственото подхранване на подземни води;
- Мерки за контрол върху точковите зауствания;
- Мерки за предотвратяване или контрол внасянето на дифузни замърсители във водите;
- Мерки за справяне с други значими въздействия върху състоянието, по специално на хидроморфологичните условия;
- Мерки за забрана на директни зауствания в подземни води;
- Мерки за премахване или намаляване на замърсяването с приоритетни в-ва;
- Мерки за предотвратяване на инцидентни замърсявания.

Допълващите мерки са планирани там, където е необходимо допълнение към основните мерки за постигане на целите на РДВ.

В ПоМ информацията за всяка индивидуална мярка е отнесена към конкретно повърхностно или подземно водно тяло и структурирана по следния начин:

- ✓ Движеща сила;
- ✓ Код на мярката;
- ✓ Име на мярката;
- ✓ Описание на мярката;
- ✓ Тип на мярката (основна, допълваща);
- ✓ Категория („река”, „езеро”);
- ✓ Съществува ли мярката в първия ПУРБ или е нова;
- ✓ Описание на мярката;

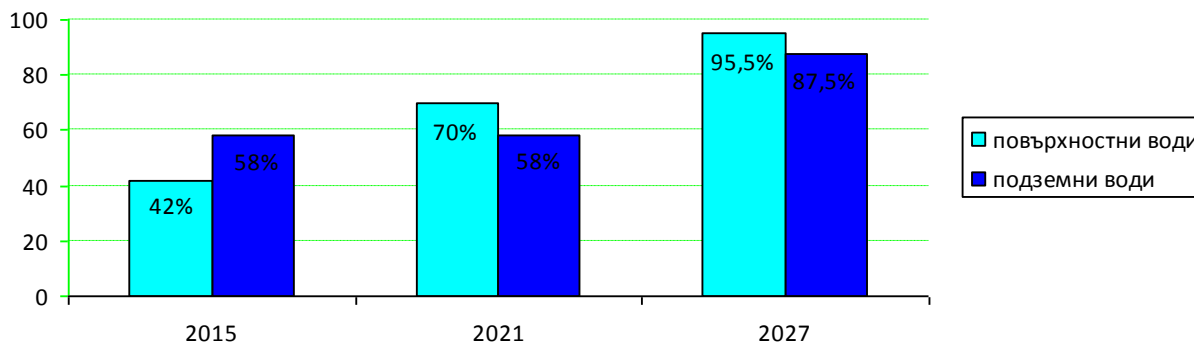
- ✓ Очакван принос от мярката за постигане екологичните цели;
- ✓ Потенциални пречки за изпълнение на мярката;
- ✓ Водеща организация или компетентен орган, отговорни за прилагане на мярката;
- ✓ Парньори, отговорни за подпомагане изпълнението на мярката;
- ✓ Информация за стойността и осигуреното на финансиране;
- ✓ Източник на финансиране.

Като цяло Програмата от мерки е проектирана съгласно определените движещи сили, а именно: селско стопанство, изменение в климата, енергетика – ВЕЦ, енергетика – различно от ВЕЦ, рибовъдство и аквакултури, защита от наводнения, горско стопанство, индустрия, туризъм и рекреация, транспорт, урбанизация и непозната движеща сила (други). Има и случаи, в които дадена мярка е предвидена поради повече от една движеща сила.

Към 2015 година 42% от повърхностните водни тела в ИБР (131 ВТ) и 58% от подземните водни тела (28 ВТ) са в добро състояние. След прилагането на Програмата от мерки (ПоМ) към 2021 година се очаква 70% (219 ВТ) от повърхностните водни тела да постигнат добро състояние, а през 2027 година – 95.5 %(298 ВТ). При подземните водни тела е планирано до 2027 година 87.5% от тях да постигнат добро химично състояние след прилагане на съответните мерки от ПоМ.

Фигура № 3

Състояние на ВТ в ИБР и планиран ефект от прилагане на ПМ върху състоянието на ВТ

7.2.1. Мерките за защита качеството на питейната вода и намаляване на необходимото ниво на пречистване включват дейности по учредяване и изграждане на СОЗ, както и контрол на спазване изискванията, забраните и ограниченията в Заповедта за СОЗ. Критериите за определяне на СОЗ са описани в НАРЕДБА № 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-

охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди. В същата наредба са регламентирани и съответните забрани и ограничения в СОЗ. Съгласно същата се забранява експлоатация на водоизточник и/или съоръжение за питейно-битово водоснабдяване, независимо от формата на собствеността му, без установена СОЗ. Тези мерки са планирани за всички питейни (повърхностни и подземни) водни тела (зони за защита на водите по чл. 119а, ал. 1, т.1 от ЗВ

7.2.2. Мерките за контрол на водовземането от повърхностни и подземни води включват регулиране на водовземането чрез разрешителен режим, водене на регистри, ограничителен режим за водовземане от водохващане на НС извън поливния сезон, ефективен контрол на водоползването, контрол по прехвърлянето на води, контрол на изпусканите води след язовири. В БД се води регистър на всички издадени разрешителни, включително тези за водовземане. Съгласно Закона за водите (ЗВ) физическите лица - собственици или ползватели на недвижим имот, разположен в границите на населените места и селищните образувания, имат право на безвъзмездно водовземане до 10 куб. м на денонощие за собствени потребности от намиращите се в него повърхностни и подземни води, както и в случаите на ползване на индивидуални системи за отопление и/или охлаждане с обща инсталирана мощност до 50 kW, използващи като първичен енергиен източник енергията на сухите зони в земните недра и на подземните води с температура до 20 °С, с изключение на минералните води. Разрешително за водовземане се изисква във всички случаи с изключение на по-горе цитирания и в случаите на дейности по защита на населението при въведен план за защита при бедствия по реда на Закона за защита при бедствия. Съгласно ЗВ (чл.194а, ал.1) отнетията при водовземането обем вода се измерва посредством отговарящи на нормативните изисквания измервателни устройства.

Разрешителните за водовземане се преразглеждат относно съответствието с целите за опазване на околната среда по чл. 156а от ЗВ, когато:

- ✓ данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло;
- ✓ са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло;
- ✓ за водното тяло са обосновани изключения по чл. 156б – 156ж, изискващи изпълнение на определени условия.

Разрешителните за водовземане се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирания на района за басейново управление на водите по чл. 156з от ЗВ.

Когато упражняването на правата по разрешително за водовземане представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или

непостигане на целите за опазване на околната среда, или за неизпълнение на условията по чл. 156б – 156ж(от ЗВ), директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията – неговото прекратяване, като уведомява титуляря на разрешителното.

✓ Наличие на регистър на консумацията на вода по водоползватели за всички сектори.

Мерките за „Преразглеждане на издадените разрешителни с цел постигане на целите за водното тяло” са планирани за всяко повърхностно водно тяло, чието екологично или химично състояние е по-лошо от добро.

„Осъществяване на ефективен контрол на водоползването” е друга планирана мярка за всички повърхностни водни тела на територията на ИБР.

Също така е въведена забрана за отнемане на вода за енергетиката през летните сухи месеци.

По отношение на подземните води за всички подземни водни тела, от които има черпене, са заложили мерки за контрол на разрешителните за водоземане то подземни води:

✓ Извършване на контрол един път в срока на действие на ПУРБ на разрешителните за водоземане от подземни води с разрешено количество под 30 000 куб.м.година;

✓ Извършване на контрол един път на 3 години на разрешителните за водоземане от подземни води с разрешено количество от 30 000 до 150 000 куб.м.година;

✓ Извършване на ежегоден контрол на разрешителните за водоземане от подземни води с разрешено количество над 150 000 куб.м.година;

✓ Преразглеждане, изменение или прекратяване на разрешителни за водоземане във водни тела, в които общото водоземане надвишава разполагаемите ресурси на подземните водни тела и/или максимално допустимото експлоатационно понижение на водното ниво във водоземните съоръжения надвишава определеното за водното тяло допустимо понижение на водното ниво.

7.2.3. Мерките за контрол върху точковите зауствания включват дейности по превенция и контрол на интегрираното замърсяване от не-IPPC – индустрия или битово-фекални води. За заустване на отпадъчни води в повърхностно водно тяло се издава разрешително за ползване на воден обект, съгласно ЗВ. Не се изисква разрешително за ползване на воден обект в случаите при заустване на битови отпадъчни води за обекти извън границите на населените места и селищните образувания при максимално денонощно водно количество до 10 куб. м на денонощие и до 50 еквивалентни жители и осигурено най-малко първично пречистване на отпадъчните води.

Разрешителните за ползване на воден обект се преразглеждат относно съответствието с целите за опазване на околната среда по чл. 156а от ЗВ, когато:

✓ данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло;

✓ са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло;

✓ за водното тяло са обосновани изключения по чл. 156б – 156ж, изискващи изпълнение на определени условия.

Разрешителните за ползване на воден обект се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите по чл. 156з от ЗВ.

Когато упражняването на правата по разрешително за ползване на воден обект представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, или за неизпълнение на условията по чл. 156б – 156ж (от ЗВ), директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията – неговото прекратяване, като уведомява титуляря на разрешителното.

По отношение на точковите зауствания отново се прилага мярката за „Преразглеждане на издадените разрешителни с цел постигане на целите за водното тяло“ за повърхностните водни тела, оценени в по-лошо от добро състояние“. В този случай се имат предвид разрешителните за заустване на отпадъчни води в повърхностен воден обект.

7.2.4. Мерките за предотвратяване или контрол внасянето на дифузни замърсители във водите включват спазване на условията за добро земеделско и екологично състояние, определени със Заповед на Министъра на земеделието и храните. За тази цел е публикуван „Наръчник за практическото приложение на условията за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние“, одобрени със Заповед № РД 09-616/21.07.2010 г. година на Министъра на земеделието и храните. Съгласно тези условия земеделски стопанин, който получава директни плащания следва да спазва законоустановените изисквания за управление, изброени в приложение II на Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета от 19 януари 2009 г. Законоустановените изисквания и управление и условията за добро земеделско и екологично състояние формират системата на кръстосаното съответствие.

Задълженията в рамките на системата за кръстосано съответствие се прилагат единствено по отношение на селскостопанската дейност на земеделския стопанин или земеделската площ на стопанството.

Всеки земеделски стопанин, който получава плащания по схемата за единно плащане на площ, спазва законоустановените изисквания за управление, посочени в приложение II на Регламент (ЕО) № 73/2009.

В Програмата от мерки са планирани следните мерки, които се отнасят към внасянето на дифузни замърсители:

- ✓ Прилагане на добри фермерски практики за животновъдство;
- ✓ Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове;
- ✓ Провеждане на обучение на селскостопански производители и фермери за прилагане на добри земеделски практики.

7.2.5. Мерките за справяне с други значими въздействия върху състоянието, по-специално на хидроморфологичните условия включват регулиране на хидроморфологичните изменения и регулирането на оттока чрез разрешителен режим по Закона за водите и задължение за изграждане на съоръжения за преминаване на рибите. За физични модификации на водните тела (изграждане на хидротехнически съоръжения) се издава разрешително за ползване на воден обект, съгласно ЗВ.

Разрешителните за ползване на воден обект се преразглеждат относно съответствието с целите за опазване на околната среда по чл. 156а от ЗВ, когато:

- ✓ данните от мониторинга или друга информация и оценки показват, че целите за опазване на околната среда, установени за водно тяло, не се постигат или съществува риск от влошаване на състоянието на водно тяло или потенциала на изкуствено или силно модифицирано водно тяло;
- ✓ са констатирани несъответствия между хидроморфологичните условия и екологичното състояние на водно тяло или добрия екологичен потенциал на изкуствено или силно модифицирано водно тяло;
- ✓ за водното тяло са обосновани изключения по чл. 156б – 156ж, изискващи изпълнение на определени условия.

Разрешителните за ползване на воден обект се преразглеждат при всяка актуализация на характеризирането на района за басейново управление на водите по чл. 156з от ЗВ.

Когато упражняването на правата по разрешително за ползване на воден обект представлява натиск върху състоянието на водите, допринасящ за влошаване на състоянието или непостигане на целите за опазване на околната среда, или за неизпълнение на условията по чл. 156б – 156ж (от ЗВ), директорът на басейнова дирекция планира изменение на разрешителното, а когато с изменение не могат да бъдат постигнати целите или изпълнени условията – неговото прекратяване, като уведомява титуляря на разрешителното.

Разрешително не се изисква, а е необходимо само 30-дневно предварително писмено уведомяване на басейновата дирекция за извършване на следните дейности:

✓ ползване на повърхностни води чрез поставяне на временни отбивни съоръжения, необходими за изграждането на даден строителен обект, ако отнеманото водно количество е по-малко от 10 литра на секунда и полученият отток след използването влияе незначително на качеството на водите;

✓ поддържане проводимостта на некоригирани речни легла извън границите на населените места с цел почистване от храсти, дървесна растителност, битови и строителни отпадъци, когато не се нарушава естественото състояние на бреговете и дъното на реката и когато не попада в зони по чл. 119а, ал. 1, т. 5(зони за защита на водите – защитени зони от Натура 2000);

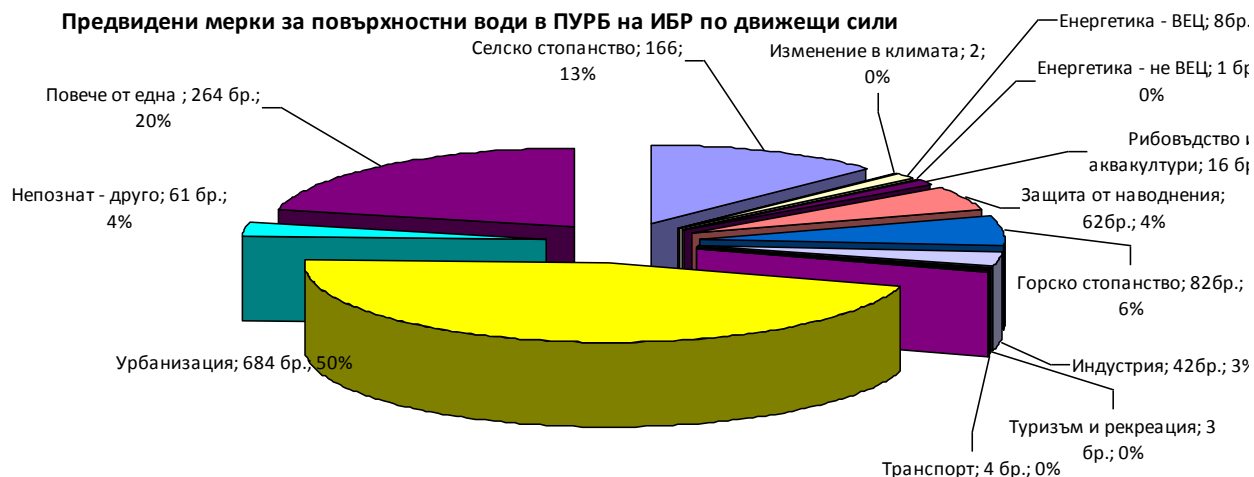
В Програмата от мерки на ИБР са включени следните мерки по отношение на хидроморфологичните условия:

- ✓ Въвеждане на забрана за изземване на инертни материали;
- ✓ Въвеждане на забрана за корекции на речното корито;
- ✓ Забрана за издаване на разрешителни за водовземане за ВЕЦ в зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми.

7.2.6. Видове мерки в ПоМ на ИБР според движещата сила, към която са насочени

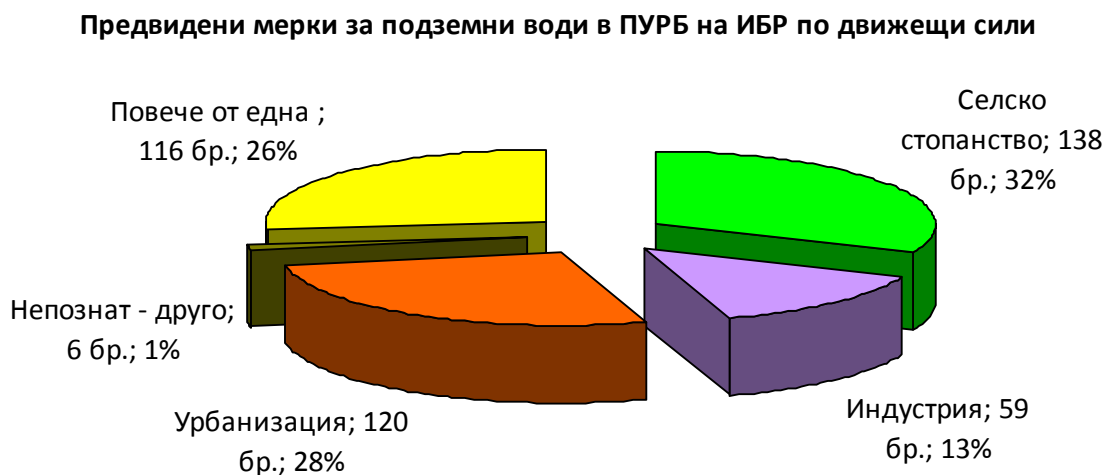
В програмата от мерки за повърхностните води са предвидени 40 вида основни и 45 вида допълващи мерки. Тъй като те са предвидени да се приложат за различен брой повърхностни водни тела или пък са насочени към целия район за басейново управление, общият брой на предвидените мерки в Програмата от мерки за повърхностни води е 1324. Те са проектирани на база определена движеща сила (вж. т. 7.2. от настоящия раздел). На фигурата по-долу е направена илюстрация как са разпределени мерките за повърхностните води по движещи сили. Най-голяма част от мерките – 50% (684 бр.), са в отговор на въздействия, причинени от движещата сила „урбанизация”. Тези мерки са и най-разнообразни като видове – има планирани 25 вида такива мерки.

Фигура №4

В програмата от мерки за подземните води са предвидени 13 вида основни и 12 броя допълващи мерки. Те се срещат съответно 324 пъти и 115 пъти за конкретните подземни водни тела и конкретни обекти или за целия район за басейново управление. Най-голяма част от мерките са планирани вследствие на въздействия и натиск от селското стопанство (138 пъти) и урбанизация (120 пъти).

Фигура №4

7.2.6.1. Мерки, насочени към урбанизираните територии

Тези мерки са свързани с изграждане, доизграждане и реконструкция на канализационната мрежа, изграждане на пречиствателни станции за пречистване на градски отпадъчни води и решаване на проблеми с отпадъци.

Целта на тези мерки е намаляване на натоварването от органични замърсители, азот, фосфор и микрозамърсители от точкови източници от градски отпадъчни води.

Тези мерки са свързани с изпълнението на изискванията на Директивата за градските пречиствателни станции за отпадъчни води 91/271/ЕС, която изисква изграждане на канализации и осигуряване на подходящо пречистване за всички населени места над 2000 е.ж. В програмата от мерки са предвидени и мерки за населените места под 2000 е.ж., където има частично изградена канализация за доизграждане на канализацията и осигуряване на пречистване на отпадъчните води и там където е установено по-лошо от добро екологично състояние заради превишения по биогени. Всички подземни водни тела в Източноевропейски район се ползват за питейни нужди и е необходимо предприемане на действия за намаляване на замърсяването, което е причинено главно от селско стопански дейности и от населени места без изградена канализация. Голяма част от Източноевропейски район (включително целият басейн на р. Тунджа) е водосбор на чувствителна зона, което предполага необходимостта от допълнително пречистване на отпадъчните води от агломерации над 10000 е.ж. за отстраняване на азота и фосфора. За малките населени места (под 2000 е.ж.) са възможни различни варианти на решаване на проблема с пречистване на отпадъчните води – изграждане на модулна пречиствателна станция, изграждане на влажна зона или отвеждане на водите чрез канализация до близко разположена ГПСОВ, като решението е въпрос за проучване и обосновка на най-ефективен вариант.

Тук се включват и мерки за решаване на проблеми с отпадъци от населените места. В процес е изграждането на регионални депа, като успоредно с този процес се закриват общински депа, които не отговарят на изискванията. Те представляват източник на замърсяване главно на подземните води и затова рекултивацията им е разгледана в програмата. Все още обаче отпадъците, освен на определените площадки и места се изхвърлят и нерегламентирано, като често попадат в реки и дерета и ги замърсяват. А при пълноводие продължават пътя си надолу по реката и попадат в язовирите и подприщващите съоръжения. Тези отпадъци в реките и язовирите създават проблеми с качеството на водите, проводимостта на реките, работата на съоръжения и не на последно място не са приятна гледка сред природата.

По отношение на водовземането с цел питейно водоснабдяване също са предвидени мерки във връзка с редуциране на ефекта върху водните екосистеми – осигуряване на екологичен минимум, контрол върху водовземането, изграждане на рибни проходи.

Мерки за защита и опазване на питейните води са свързани с допълнителни защити, произтичащи от зоните за защита на водите (описани в Раздел 3) и целят запазване или подобряване на състоянието на зоната и на водите, които са важен фактор за зоната. За опазване на водоизточниците са формулирани допълнително мерки в

питейните водни тела (ВТ, от които има водочерпене за консумация от човека повече от 10 куб. м/ден или за повече от 50 жители).

Основни мерки:

- ✓ Изграждане и/или реконструкция на канализационна мрежа за населено място над 10000 е.ж.;
- ✓ Изграждане и/или реконструкция на канализационна мрежа за населено място от 2000-10000 е.ж.;
- ✓ Изграждане или разширение на ПСОВ до 5000 е.ж.;
- ✓ Осигуряване на подходящо пречистване на отпадъчни води от населени места с под 2000 е.ж. (изграждане на подходяща ПСОВ, включване към по-голяма ПСОВ, изграждане на влажна зона и др.);
- ✓ Изграждане или разширение на ПСОВ до 8000 е.ж.;
- ✓ Изграждане или разширение на ПСОВ до 10000 е.ж.;
- ✓ Изграждане или разширение на ПСОВ до 20000 е.ж.;
- ✓ Изграждане или разширение на ПСОВ до 3000 е.ж.;
- ✓ Изграждане или разширение на ПСОВ до 70000 е.ж.;
- ✓ Изграждане или разширение на ПСОВ над 100000 е.ж.;
- ✓ Изграждане на 3-то стъпало на ПСОВ за отстраняване на азот и фосфор до 60000 е.ж.;
- ✓ Изграждане на 3-то стъпало на ПСОВ за отстраняване на азот и фосфор до 80000 е.ж.;
- ✓ Изграждане на 3-то стъпало на ПСОВ за отстраняване на азот и фосфор над 100000 е.ж.;
- ✓ Изграждане на 3-то стъпало на ПСОВ за отстраняване на азот и фосфор до 50000 е.ж.
- ✓ Осигуряване на минимално-допустимия отток в реките след съоръжения за водовземане или регулиране на оттока.

Допълващи мерки:

- ✓ Използване на язовира като допълнително съоръжение за допречистване на отпадъчните води;
- ✓ Изграждане на съоръжения за осигуряване на непрекъснатостта на реката ("рибни проходи" ; байпаси и др.);
- ✓ Изграждане, реконструкция или модернизация на ГПСОВ;

- ✓ Проучване на влиянието на населени места;
- ✓ Събиране и картиране на информация за нерегламентирани сметища и зауствания в общините ;
- ✓ Почистване и премахване на нерегламентирани сметища и зауствания.

7.2.6.2. Мерки, насочени към индустриални източници на замърсяване

Тези мерки са свързани с привеждане на големите индустриални предприятия и инсталации в съответствие със законовите изисквания за изпълнение на Директива за цялостен контрол и предпазване от замърсяване 96/61/ЕС (IPPC), намаляване и преустановяване на замърсяването от предприятия, изпускащи чрез отпадъчните си води приоритетни вещества (съгласно Приложение № X на Директива 2000/60/ЕС), както и модернизация на пречиствателните станции на предприятия предизвикващи проблеми във водите с различни химични вещества. Важен индустриален сектор в Източноевропейски район, свързан със замърсяването на водите, е рудодобивът и рудопереработката. Характерно е, че има и стари замърсявания от миналото, както неработещи рудници, от които вероятно има несъбрани и непречистени води, причиняващи замърсяване на водите. Във връзка с тези стари дейности са необходими допълнителни обследвания на района, проучвания и мониторингови дейности за набелязване на подходящи мерки за решаването им.

Основната цел на тези мерки е намаляване на замърсяването с приоритетни и специфични в-ва, метали и други химични в-ва от точкови и дифузни индустриални източници.

Във връзка със свободното преминаване на рибната фауна са предвидени мерки за изграждане на рибни проходи на съоръжения за водовземане с цел захранване на индустриални площадки и производства.

Основни мерки:

- ✓ Изграждане на депо за опасни отпадъци;
- ✓ Изграждане на ПСОВ за производствени отпадъчни води;
- ✓ Изграждане на съоръжения, препятстващи разпространението на замърсители във водите;
- ✓ Изпълнение на програма за собствен мониторинг на повърхностни и подземни води на депа за неопасни отпадъци;
- ✓ Модернизиране на индустриални ПСОВ;
- ✓ Подобряване експлоатация и стопанисване на сгуроотвал;
- ✓ Подобряване експлоатация и стопанисване на хвостохранилища по отношение управлението на водите;
- ✓ Управление на повърхностни, подземни и дренажни води от минни обекти;

- ✓ Разработване и изпълнение на програми за ограничаване на замърсяването от минали дейности;
- ✓ Осъществяване на контрол по замърсяване с петролни продукти;
  - ✓ Закриване и рекултивация на депо за производствени отпадъци;
  - ✓ Закриване и рекултивация на депо за неопасни отпадъци;

Допълващи мерки:

- ✓ Провеждане на мониторинг за установяване въздействието на минната дейност върху повърхностни и подземни води;
- ✓ Рекултивация на замърсени терени от минна дейност;
- ✓ Изграждане на съоръжения за осигуряване на непрекъснатостта на реката ("рибни проходи" ; байпаси и др.);
- ✓ Събиране и картиране на информация за изтичане на руднични води;
- ✓ Наблюдение на резултати от локалната мониторингова мрежа на хвостохранилищата;
- ✓ Проучване за замърсяване на подземни води с приоритетни, приоритетно опасни и специфични вещества;
- ✓ Изпълнение на собствен мониторинг на повърхностните, подземните и отпадъчните води в района на общинските депа за битови отпадъци и осигуряване на информация за натиска върху водите.

7.2.6.3. Мерки, насочени към селското стопанство

Селското стопанство е важен икономически сектор в Източноевропейски район. В най-голяма степен този тип мерки са насочени към подобряване на качеството на подземните води. Всички подземни водни тела в Източноевропейски район се използват за питейно-битови цели, поради което за опазване на водите за консумация от човека е от съществено значение прилагането на този тип мерки. Те са насочени към намаляване на нитратното и фосфатно замърсяване. В уязвимите зони се изисква задължително прилагане на добри земеделски практики, включващи мерки по съхранението на торовете, времето на торене и др., привеждане на животновъдните ферми в уязвимите зони към изискванията, обучение на фермерите и земеделците за прилагане на „добри практики“. Във връзка с нитратно замърсяване на питейни водоизточници от подземни води се предвижда в зоната около водоизточника преобразуване на земите във временни пасища и ливади за снижаване на замърсяването. В тези случаи обаче е необходимо предварително хидрогеоложко проучване за условията около всеки водоизточник за определяне на най-подходящото разположение на земите. За намаляване на нитратното

замърсяване е планирано също засаждане на междинни култури за извличане на остатъчните торове от почвата, развитие на биологично земеделие и проучвания.

Целта на тези мерки е намаляване натоварването с нитрати и фосфати, причинено от дифузно замърсяване от селското стопанство.

По отношение на водоземането с цел напояване също са предвидени мерки във връзка с редуциране на ефекта върху водните екосистеми – осигуряване на екологичен минимум, контрол върху водоземането, изграждане на рибни проходи.

Основни мерки:

- ✓ Прилагане на добри фермерски практики за животновъдство;
- ✓ Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове;
- ✓ Задължително прилагане на Националните стандарти за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние от подпомаганите фермери и при изпълнение на проекти по ПРСР;
- ✓ Осигуряване на минимално-допустимия отток в реките след съоръжения за водоземане или регулиране на оттока;
- ✓ Оптимизиране на хидрологичния режим след язовирите.

Допълващи мерки:

- ✓ Провеждане на обучение на селскостопански производители и фермери за прилагане на добри земеделски практики;
- ✓ Контрол на използването на пестициди в райони на подземни водни тела, формирани в карстови водни хоризонти, разкриващи се на повърхността;
- ✓ Събиране на актуална информация за местоположението и текущото състоянието на складове за пестициди;
- ✓ Разработване на програми за ограничаване и ликвидиране на замърсяването в чувствителните/ уязвимите зони;
- ✓ Борба срещу еутрофикацията - зарибяване с бял амур и бял толстолоб (веднъж на три години).

7.2.6.4. Мерки, насочени към енергетиката

Тези мерки са свързани с редуциране на ефекта върху екосистемите от водоземанията, регулирането на оттока, прехвърлянето на води, различни дейности в реките, както и от изградени съоръжения, редуциране на ефекта върху екосистемите от

различни дейности в речното легло и крайречната тераса, редуциране на ефекта върху рибните популации от изградени съоръжения в реките, които пречат на свободното им движение (миграция) като прагове, баражи, язовирни стени и др. При изграждане на нови съоръжения се регламентират изисквания за изграждане на такива съоръжения – осигуряване на екологичен минимум и изграждане на рибни проходи.

При проектиране и изграждане на рибни проходи към преградни съоръжения на реките в Програмата от мерки е предвидено да се спазва [Приложение № 4 Рибни проходи](#) към настоящия раздел до въвеждането на Наредба за условията, реда и техническите изисквания за изграждане на рибни проходи съгласно чл. 44б, ал. 3 от Закона за рибарството и аквакултурите.

Основни мерки:

- ✓ Осигуряване на минимално-допустимия отток в реките след съоръжения за водовземане или регулиране на оттока;
- ✓ Оптимизиране на хидрологичния режим след язовирите;
- ✓ Въвеждане на забрана за отнемане на вода за енергетиката през летните сухи месеци.

Допълващи мерки:

- ✓ Изграждане на съоръжения за осигуряване на непрекъснатостта на реката ("рибни проходи" ; байпаси и др.);
- ✓ Реконструкция на изградени "рибни проходи" в съответствие с изискванията на Наредбата за рибните проходи, а до издаването и ръководството на ФАО";
- ✓ Забрана за издаване на разрешителни за водовземане за ВЕЦ в зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми.

7.2.6.5. Мерки насочени към ръбовъдството и отглеждането на аквакултури

Интензивното отглеждане на аквакултури в рибарници е добре развита стопанска дейност в ИБР, като обикновено в планинските и полупланински райони се отглежда пъстърва, а в равнинните - шаран. Въпреки, че механизмът на замърсяване на водните тела от посочената форма на рибовъдство е известен, до момента не е извършвано подробно изследване за количествените аспекти на оказвания натиск и степента на въздействие върху водните тела от този вид стопанска дейност. И с цел съхранение на качеството на водите в язовирите са заложили забрани и ограничения за интензивно отглеждане на аквакултури.

Основни мерки:

- ✓ Въвеждане на забрана за интензивни рибовъдни дейности.

Допълващи мерки:

- ✓ Въвеждане на забрана на отглеждането на аквакултури в садки;
- ✓ Изграждане на съоръжения за осигуряване на непрекъснатостта на реката ("рибни проходи" ; байпаси и др.);
- ✓ Реконструкция на изградени "рибни проходи" в съответствие с изискванията на Наредбата за рибните проходи, а до издаването и ръководството на ФАО";
- ✓ Проучване във връзка с развитие на сладководно рибовъдство и замърсяване от непречистени отпадъчни води.

7.2.6.6. Мерки, насочени към защита от наводнения

Тези мерки са свързани с възстановяване на стари меандри, влажни зони и създаване на ретензионни обеми, както и мерки за ограничаване изземването на наносни отложения от коритото на реките.

Основни мерки:

- ✓ Въвеждане на забрана за изземване на инертни материали;
- ✓ Въвеждане на забрана за корекции на речното корито.

Допълващи мерки:

- ✓ Оводняване на влажни зони;
- ✓ Създаване и възстановяване на влажни зони;
- ✓ Възстановяване на стари меандри;
- ✓ Проучване за ерозия на брегове и дъно.

7.2.6.7. Мерки, насочени към изменението на климата

Тези мерки са насочени към преодоляване и смекчаване на ефекта от влиянието на изменението на климата, което се изразява в покачване на температурите, намаляване на валежите, промяна в оттока на реките и в екосистемите и засушаване от една страна, а от друга до проблеми, свързани с внезапни наводнения. Ефекта от изменението на климата върху водите, екосистемите и различните социално-икономически дейности не е достатъчно проучен, но някои от резултатите са вече налице и водят до проблеми в определени райони, свързани най-вече с т.нар. тип "временни реки", като се проявяват най-вече в южните части на ИБР.

Основни мерки:

- ✓ Оптимизиране на хидрологичния режим след язовирите.

Допълващи мерки:

- ✓ Ограничаване ползването на вода в пресъхващ тип реки.

7.2.6.8. Мерки, насочени към горското стопанство

Тези мерки са свързани с редуциране на ефекта върху водните екосистеми от дейности в речното легло и крайречната тераса като изсичане на крайречните и островни гори и залесяване с неместни видове. Също така тук са включени и забрани за извеждане на сечи в повърхностни питейни водни тела(водосбора на водохващания от повърхностни води) с изключение на санитарни и отгледни сечи.

Допълващи мерки:

- ✓ Въвеждане на забрана за подмяна на местните крайречни гори с неместни дървесни видове;
- ✓ Забрана за сечи, с изключение на санитарни и отгледни сечи, във водосбора на водохващания от повърхностни води, предназначени за питейно битово водоснабдяване.

7.2.6.9. Мерки, насочени към туризъм и рекреационни дейности

Включва мерки с цел опазване на зоните за къпане от замърсяване и съответствието на водите в тези зони с нормативните изисквания – „Контрол, мониторинг и оценка на качеството на водите за къпане”.

7.2.6.10. Мерки, насочени към транспорт

Мерките са насочени не към замърсяването от транспортни дейности, а към осигуряване свободно преминаване на рибната фауна през съоръжения (прагове) за защита на транспортна инфраструктура (мостове).

Допълващи мерки:

- ✓ Реконструкция на изградени "рибни проходи" в съответствие с изискванията на Наредбата за рибните проходи, а до издаването и ръководството на ФАО";
- ✓ Изграждане на съоръжения за осигуряване на непрекъснатостта на реката ("рибни проходи" ; байпаси и др.).

В Програмата от мерки са включени и мерки, които са насочени към **повече от една движеща сила**. Това са например мерките, свързани с преразглеждане на разрешителни:

- ✓ Недопускане реализацията на инвестиционни намерения, оказващи негативно въздействие върху повърхностните водни тела в отлично състояние както и с наличие на референтни места;
- ✓ Преразглеждане на издадените разрешителни с цел постигане на целите за водното тяло;
- ✓ Недопускане реализацията на инвестиционни намерения, водещи до негативна промяна на състоянието на водните тела в добро състояние;
- ✓ Въвеждане на забрана за изграждане на язовирни стени.

В ПоМ също така са планирани и мерки, които не са насочени към нито една от движещите сили:

- ✓ Избор на подходящ пункт и провеждане на мониторинг;
- ✓ Срещи, семинари и обучения на еколози от общините и НПО;
- ✓ Проучване разпространението на инвазивни биологични видове и тяхното въздействие върху екологичното състояние (потенциал) на водните тела и природозащитния статус на защитените зони по Натура 2000;
- ✓ Осъществяване на мерки за борба срещу инвазивни видове;
- ✓ Провеждане на мониторинг за оценка на състоянието на повърхностните водни тела - вътрешен контролен мониторинг.

7.2.7. Мерки, касаещи зони за защита на водите от екологичната мрежа „Натура 2000“

Мерките, свързани със залесяване и регламентиране на сечи във водосбора, предвидени в първия ПУРБ са обект на планиране в лесоустройствените проекти, които се изготвят и актуализират за период от 10 години. Тяхната координация след актуализацията на ПУРБ ще се извършва чрез съгласуване на лесоустройствените проекти с басейновите дирекции още в процеса на разработване, както и чрез оценка на допустимостта на посочените мерки на фаза инвестиционно намерение, при което се определя очаквания ефект върху водните тела и ЗЗВ.

Предвидените в първия ПУРБ мерки за залесяване на речните брегове и възстановяване на местообитания и видове са обект на планиране и изпълнение в Плановите за управление на защитените зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ и са включени в приетата приоритетна рамка за действие за „Натура 2000“. При разработването на тези планове се извършва конкретна оценка на местата, където е необходимо да се извърши залесяване и възстановяване, както и остойностяване на необходимите за тази цел разходи, което е невъзможно да се планира при актуализирането на ПУРБ. По този начин значително се повишава ефектът от планираните

мерки, като координацията между ПУРБ и плановете за управление на защитените зони по „Натура 2000“ се осъществява чрез задължителното им съгласуване с басейновите дирекции.

7.2.8. Ключови типове мерки

Мерките, от които се очаква в най-голяма степен да доведат до подобрения на състоянието на водните тела чрез намаляване на натиска са т.нар. **ключови типове мерки (КТМ)**. Ключовите типове мерки представляват групи от мерки, определени в Програмата от мерки, чиято цел е един и същи натиск. Индивидуалните мерки в ПоМ са групирани в КТМ за целите на докладването.

Таблица № 1 Списък на ключовите типове мерки

КТМ №	Описание на КТМ
1	Строителство или модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води
2	Намаляване на биогенното замърсяване от селското стопанство
3	Намаляване на пестициди замърсяването с пестициди от селското стопанство
4	Възстановяване на замърсени зони (минало замърсяване включително седименти, подземни води, почви)
5	Подобряване на непрекъснатостта (например създаване рибни проходи, събаряне на стари язовирни стени)
6	Подобряване на хидроморфологичните условия на водните тела, различни от надлъжната непрекъснатост (например възстановяване на реките, подобряване на крайречните зони, отстраняване на твърди насипи, свързване на реките със заливните зони, подобряване на хидроморфологичните състояние на преходните води и т.н.)
7	Подобрения в речния режим и/или осигуряване на екологичен отток
8	Ефективност на водите, технически мерки за напояване, промишленост, енергетика и домакинства
9	Мерки, свързани с политиката за ценообразуване на водата за прилагане изискването за възстановяване на разходите за водни услуги от домакинствата
10	Мерки, свързани с политиката за ценообразуване на водата за прилагане изискването за възстановяване на разходите за водни услуги от индустрията
11	Мерки, свързани с политиката за ценообразуване на водата за прилагане изискването за възстановяване на разходите за водни услуги от селското стопанство
12	Консултантски услуги в областта на земеделието
13	Мерки за защита на питейните води (например учредяване на СОЗ, буферни зони и т.н.)
14	Проучвания, подобряване на базата от знания, включително намаляване на несигурността
15	Мерки за постепенното прекратяване на емисиите, заустванията и загубите на приоритетни опасни вещества или за намаляване на емисиите, заустванията и загубите на приоритетни вещества
16	Надграждане и подобрения на пречиствателни станции за промишлени отпадъчни води (включително инсталации)
17	Мерки за намаляване на седиментите от ерозия на почвите и повърхностен отток

КТМ №	Описание на КТМ
18	Мерки за предотвратяване или контрол на вредните въздействия от инвазивни чужди видове и интродуцирани заболявания
19	Мерки за предотвратяване или контрол на вредните въздействия от рекреационни дейности, включително любителски риболов
20	Мерки за предотвратяване или контрол на вредните въздействия от риболов и друга експлоатация / премахване на животните и растенията
21	Мерки за предотвратяване или контрол на въвеждането на замърсяване от урбанизираните територии, транспорта и изградената техническа инфраструктура
22	Мерки за предотвратяване или контрол на въвеждането на замърсяване от горското стопанство
23	Мерки за естествена водна ретензия
24	Адаптиране към климатичните изменения
25	Мерки за противодействие на вкисляването

Направеният преглед на значимите видове натиск показва, че по-лошото от добро състояние на водните тела се дължи на дифузни източници на замърсяване от селското стопанство, стари замърсявания, нарушение на речното корито от дейности в реките, миграционни бариери за рибната фауна, населени места без канализация и подходящо пречистване, водовземане и зауствания на индустриални предприятия на приоритетни и опасни в-ва. Поради тази причина като ключови типове мерки са определени следните, които ще допринесат в най-голяма степен за постигане целите на ПУРБ на ИБР:

• **Строителство или модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води (КТМ № 1):**

- ✓ Изграждане, реконструкция или модернизация на ГПСОВ.

• **Намаляване на биогенното замърсяване от селското стопанство (КТМ № 2)**

- ✓ Прилагане на добри фермерски практики за животновъдство;
- ✓ Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове.

• **Възстановяване на замърсени зони (минало замърсяване включително седименти, подземни води, почви) (КТМ № 4)**

- ✓ Рекултивация на замърсени терени от минна дейност.

• **Подобряване на непрекъснатостта (например създаване рибни проходи, събаряне на стари язовирни стени) (КТМ № 5)**

- ✓ Изграждане на "рибни проходи" за осигуряване на непрекъснатостта на реката и съоръжения/устройства за измерване на оттока след съществуващи и нови водоземни съоръжения (ВЕЦ и др.);

- ✓ Реконструкция на бентове/прагове (чрез намаляване на височината или дължината им) за осигуряване миграцията на рибите.
- **Подобряване на хидроморфологичните условия на водните тела, различни от надлъжната непрекъснатост (например възстановяване на реките, подобряване на крайречните зони, отстраняване на твърди насипи, свързване на реките със заливните зони, подобряване на хидроморфологичните състояние на преходните води и т.н.) (КТМ № 6)**
  - ✓ Възстановяване на стари меандри;
  - ✓ Оводняване на влажни зони.
- **Подобрения в речния режим и/или осигуряване на екологичен отток (КТМ № 7)**
  - ✓ Оптимизиране на хидрологичния режим след язовирите;
  - ✓ Осигуряване на водни количества във връзка с постигане на БПС на предмета на опазване в защитените зони от Натура 2000;
  - ✓ Осигуряване на минимално-допустимия отток в реките след съоръжения за водовземане или регулиране на оттока.
- **Мерки, свързани с политиката за ценообразуване на водата за прилагане изискването за възстановяване на разходите за водни услуги от домакинствата (КТМ № 9)**
  - ✓ Повишаване на степента на възстановяване на разходите за водни услуги за домакинствата до ...%.
- **Мерки, свързани с политиката за ценообразуване на водата за прилагане изискването за възстановяване на разходите за водни услуги от индустрията (КТМ № 10)**
  - ✓ Повишаване на степента на възстановяване на разходите за водни услуги в индустрията до ...%.
- **Мерки, свързани с политиката за ценообразуване на водата за прилагане изискването за възстановяване на разходите за водни услуги от селското стопанство (КТМ № 11)**
  - ✓ Повишаване на степента на възстановяване на разходите за водни услуги за селско стопанство до ...%.

- **Консултантски услуги в областта на земеделието (КТМ № 12)**

- ✓ Провеждане на обучение на селскостопански производители и фермери за прилагане на добри земеделски практики.

- **Проучвания, подобряване на базата от знания, включително намаляване на несигурността (КТМ № 14)**

- ✓ Проучване на влиянието на населени места без регламентирана канализация

7.3. МЕРКИ В ПУРБ, ИМАЩИ ЗНАЧЕНИЕ ЗА ПОСТИГАНЕ И НА ЦЕЛИТЕ В ПУРН

Интегрираното управление на водните ресурси е подход, който координира развитието на управлението на водите, земята и жизненоважните екосистеми, включително защитата от вредното въздействие на водите, в т.ч. управление на рисковете от наводнения. В този смисъл Плановите за управление на риска от наводнения (ПУРН), респективно предвидените в тях мерки, се явяват част от по-общия ПУРБ. Управлението на наводненията следва да се осъществява по природосъобразен начин с отчитане на заложените мерки в ПУРБ. Съществуват редица мерки, насочени срещу намаляване на рисковете от възникване на наводнения, които са подходящи от гледна точка на постигане на поставените в ПУРБ цели за водните тела. Има изготвен национален каталог от мерки за прилагане на Директивата за наводненията¹.

Съгласно Директивата за наводненията по отношение на изменението на климата трябва да се предложат програми от координирани между ПУРН и ПУРБ мерки за намаляване на риска от наводнения, вземайки предвид вероятното въздействие от очакваните климатични промени, като:

- ✓ мерките, които са дългосрочни и изискват големи инвестиции, и да се оценят доколко тези мерки са ефективни при очакваните изменения в климата;

- ✓ мерките да бъдат гъвкави спрямо неопределеностите и очакваните промени на условията в резултат от изменението на климата;

- ✓ мерките да бъдат устойчиви за адаптация, особено тези, които носят междусекторни ползи и които най-малкото имат положително екологично въздействие, включително по отношение на парниковите газове.

По-долу е направено обобщение на типовете мерки в ПУРБ, които имат значение за постигане на целите в ПУРН:

---

¹ Проект „Разработване на национален каталог от мерки и национални приоритети за управление на риска от наводнения»

✓ Управление на наводненията по природосъобразен начин се основава на подобряване на земеползването в заливните тераси, предотвратяване на бързия отток в селскостопански и застроени територии и подобряване на международните усилия за възстановяване на естествените заливаеми зони на реките. Целта е възстановяване на способността на естествените влажни зони и заливни тераси за облекчаване на вредния ефект от наводнения. Освен този ефект от първостепенна важност, естественото водозадържане води до редица други екологични ползи като опазване на биоразнообразието, стабилизиране на подпочвените водни слоеве, пречистване на водите, създаване на зони за почивка, възможности за туризъм и др.

Превантивните неструктурни мерки:

- Опазват, защитават ефективно и, където е възможно, възстановяват растителност и гори в планинските области, заливните гори и ливади.
- Поддържат и увеличават горските растителни съобщества в речния басейн чрез залесяване, особено в планински и хълмисти области.
- Опазват, защитават ефективно и, където е възможно, възстановяват влажни зони и заливни тераси във влошено екологично състояние вкл. речни меандри, мъртви завой, като специално внимание се обръща на възстановяване хидравличната връзка между реката и нейната заливна тераса. Поддържането на растителността по речното корито е необходимо за осигуряване на богато биоразнообразие, както и за намаляване на вредния ефект от наводненията.
- Подобряват възстановяването на земите чрез намаляване дренажето на ландшафта и преустановяване укрепването на бреговете. Всички дейности свързани с пресушаване на блата и други влажни територии следва да се смятат за противоположни за целите на превенция на наводненията.
- Възстановяване на някогашните заливни тераси и езера, където е възможно, чрез преместване на диги и прокаране на отвори в тях към части, които са под водното ниво с оглед използването на тези терени за водозадържане.
- Разтоварват контролирано наднормени водни количества в естествени и изкуствени (които, по принцип, се използват временно) водозадържащи зони.
- Осигуряват подходящо земеползване в зони предразположени към заливане и ерозия, осигуряват опазването на почвите предотвратявайки уплътняване и ерозия, развиват мрежа от селскостопански пътища и практики, които отчитат целите на водозадържането и екологичните изисквания. Променят растителността (затревяване на речните брегове и заливни тераси, промяна на обработваема земя в пасища). Това води

до намаляване на замърсяването на реките от пестициди, азотни и фосфорни съединения (т.нар. хранителни вещества).

- Разработване на управляеми полдери, които трябва да се използват като екстензивни пасища или за възстановяване на алувиални гори в някогашните заливни тераси на реките.
- Повишават провеждащия капацитет на речното корито в средните и долни части на реките, където бреговете са с естествен малък наклон, чрез отстраняване на препятствията създадени от човека по пътя на течението. За целта се препоръчва насърчаване на подходящо земеползване, възстановяване на пасища и мозаечен тип заливни гори, създаване на байпаси, увеличаване на провеждащия капацитет в секциите с мостове и др.
- Измерват ефективността на предприетите действия за провеждане на високите вълни, по-специално изместване на диги и създаване на полдери.
- Ограничават уплътняването на почвите като следствие на урбанизацията (в това число застрояването на жилищни, индустриални и бизнес зони, както и пътища). Мерките срещу този процес спомагат инфилтрирането на дъждовните води в почвите.
- Наводненията могат да бъдат причинени от преливане на речното корито, но също и от силни валежи над градовете в комбинация с неподходяща и некачествена канализация. Особено внимание трябва да се обърне на отвеждането и дренирането на дъждовните води и в частност на канализационните мрежи на големите градове. За определяне на проектното ниво за защита на канализационната мрежа са необходими специална оценка на риска и проучване за приложимостта, отчитащи възможностите за реинфилтрация на дъждовните води, разделянето на мрежите за дъждовни и отпадни води, повишаване на капацитета за задържане.
- Въпреки спецификата на отделните случаи и басейни, холистичният подход трябва да се прилага за целия водосборен басейн на реката. В някои басейни това трябва да се прилага за техническите структури, проектирани за контролиране на притока във водозадържащи зони и тяхното управление. Управлението на тези зони не трябва да служи само за предотвратяване на риска от наводненията на местно ниво, но и съобразно с целия басейн. За тази цел трябва да бъдат разработени организационни схеми.
- Да се разработят нови схеми от привлекателни мерки (дори и временни) към програмите за действие с цел развитие на изкуствени полдери за водозадържане, ограничаване или забрана на селскостопански дейности, които предизвикват ерозия и

забързват речния отток, ограничават влошаването на почвения слой в застроени зони и позволяват одържавяването на терени, които са в голям риск и чието ползване може да доведе до човешки жертви.

7.4. МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С АДАПТАЦИЯ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ

Тези мерки целят проучване на проявленията на изменението на климата, определяне на засегнатите територии и компоненти, ефекта върху икономическите дейности и определяне на индикатори за оценка и мониторинг. Друга основна цел на този тип мерки е преодоляването и смекчаване на недостига на вода и проблеми със засушаване в определени райони, както и превантивни мерки, целящи запазване и защита на водите и екосистемите от негативното влияние на засушаването. Много от тях са насочени към пестенето на вода, в т.ч. намаляването на загубите на вода по водоснабдителните и напоителните системи.

Голяма част от мерките, насочени към постигане целите на ПУРН са мерки, свързани с климатичните изменения, тъй като екстремните явления, в т.ч. наводненията често са вследствие на тях.

Като част от дейностите, включени в Бялата книга за адаптиране към изменението на климата (White Paper on adapting to climate change) на ЕС, Басейновите дирекции на държавите членки приемат „Ръководство за адаптиране към климатичните промени в управлението на водите”¹, за да се гарантира, че плановете за управление на речните басейни са обновени с изменението на климата. Оценката на въздействие (Impact Assessment) към плана за опазване на водните ресурси на Европа представена през 2012 г., извършва преглед на уязвимостта на водните ресурси и опазването на околната среда от изменението на климата и човешкото въздействие, базиран на различни задълбочени оценки за бъдещото състояние на водите, анализи разходи и ползи и т.н.

В Плана за опазване на водните ресурси на Европа е поставена дългосрочната цел да се гарантира устойчивостта на всички дейности, които оказват въздействие върху водите, като по този начин осигури наличието на вода с добро качество за целите на устойчивото използване на водите. Тази цел вече е залегнала по различни начини в РДВ. Планът трябва да помогне тя да бъде постигната. В шест раздела от плана се разглеждат проблемните области и се предлагат начини за постигане на напредък във връзка със земеползването/екологичното състояние, химичното състояние и замърсяването на водите, водната ефективност, уязвимостта и междусекторните въпроси. Всички те са взаимносвързани аспекти на управлението на водите и предлаганите мерки ще допринесат за постигането на множество цели при по-добро прилагане и повишено интегриране на целите на политиката за водите и мерки както следва:

- ✓ Стимулиращо ефективността ценообразуване по отношение на водата;

---

¹ Guidance document on adaptation to climate change in water management

- ✓ Внедряване на измерването на потреблението;
- ✓ Намаляване на използването на вода в селското стопанство;
- ✓ Намаляване на незаконното водоземане/събиране на вода;
- ✓ Осведоменост по отношение на потреблението на вода (напр. вложена в стоки, търгувани в световен мащаб);
- ✓ Максимално използване на мерките за естествено задържане на водите (зелена инфраструктура);
- ✓ Ефективни водни уреди в сградите;
- ✓ Намаляване на течовете;
- ✓ Максимално повторно използване на водата;
- ✓ Подобряване на управлението;
- ✓ Прилагане на сметки за водата;
- ✓ Прилагане на екологичния поток;
- ✓ Прилагане на определянето на цели;
- ✓ Намаляване на риска от наводнения;
- ✓ Намаляване на риска от суши;
- ✓ По-добро изчисляване на разходите и ползите;
- ✓ По-добра база от знания;
- ✓ Подкрепа за развиващите се страни;
- ✓ Решаване на проблемите на замърсяването;
- ✓ Междусекторност.

В България изпълнението на стратегиите и политиките в областта на водите и адаптирането към климатичните промени се извършват съгласно законовата и нормативна уредба, касаеща управлението на околната среда и в частност Закона за водите и Закона за ограничаване изменението на климата¹. Страната ни стриктно изпълнява ангажиментите си по изпълнение на РДВ и ДРН. България засвидетелства своята загриженост и желание да се присъедини към международните усилия за намаляване на изменението на климата, като подписа и ратифицира Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (РКОНИК) и Протокола от Киото към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата. Изготвена е Национална програма за необходимите мерки в условия на тенденция към засушаване.

За надеждно управление на водните ресурси с отчитане на климатичните промени е необходим динамичен подход за периодична идентификация на поведението на основните климатични показатели. Важен приоритет е осигуряването на непрекъснат многогодишен мониторинг за установяване сигнали за климатични промени и неговото усъвършенстване.

---

¹ <http://ekspertis.bg/document/view/law/144051/39480>

Влиянието на предпоставките и неопределеностите на очакваните климатични промени следва да бъде редуцирано чрез проектиране на дългосрочни мерки в ПУРБ, в които информацията от мониторинга да бъде интегрирана чрез процедура за периодична идентификация на промените.

Тук трябва да се подчертае, че следващата стъпка в работата с несигурността на очакваните климатични промени е, че изборът на мерки и стратегии за адаптация следва да бъде подложен на второ доказателство. Изборът следва да се базира не само на очакваните климатични промени, но и на оценката на уязвимостта на водните ресурси в съответните райони на изследване. Уязвимостта зависи от хидрологични и водостопански параметри. Например, на места малка промяна във валежите предизвиква голяма промяна на оттока или качеството на водата.

Индикаторите за оценка на чувствителността на водоползването и водопотреблението към климатичните промени, включват: количество на повърхностни води, количество на подземните води, качество на водите, суши, наводнения и повишаване на морското ниво. За оценка на чувствителността към суша и наводнения се позоваваме на тенденциите за очакваните промени на климатичните екстремни явления по RCP сценариите.

Таблица № 2 Индикатори за оценка на уязвимостта към климатичните промени в България

Състояние на водните ресурси
Пресни водни ресурси
Пресни водни ресурси на човек от населението
Иззети пресни води по основни икономически дейности
Иззети пресни води на човек от населението
Подземни водни ресурси
Иззети подземни води по основни икономически дейности
Въздействие върху водните ресурси и водния сектор
Използване на водите в различни сектори на икономиката
Пречистване на отпадъчните води
Дял на населението с обществена канализация и селищни пречиствателни станции
Дял на населението с режим на водоснабдяване
Физикохимично състояние на повърхностните води
Химично състояние на подземните води
Чувствителност към климатичните промени
Екстремни температури
Екстремни валежи
Промени в количеството и режима на оттока
Промени в качеството на водите
Промени в морското ниво

Предварителният анализ на индикаторите, представени в таблицата показва, че по отношение на ресурсите от пресни води и тяхното разпределение на глава от населението потреблението средно е обезпечено с вода, както за битово водоснабдяване, така и с води за обезпечаване работата на всички икономически сектори в страната при сегашните темпове на развитие. Плановете за управление на риска от наводнения и суши следва да се съобразят в максимална степен с възможните последствия от промените на климата в нашата страна и произтичащите от тях опасности. Необходим е регионален подход към проблема поради факта, че неравномерното разпределение на водните ресурси в страната, както в териториален, така във времеви аспект, в бъдеще ще се задълбочава според възможните промени в климата на нашата страна. Индикаторите за чувствителността към възможните промени в климата показват тенденция на нарастване на екстремните температури и екстремните валежи, влошаване на качеството на водите, главно под влияние на значимо намаляване на оттока или при наводнения, както и големи колебания на оттока във времето.

Във връзка с актуализацията на ПУРБ в условията на изменения на климата необходими мерки биха били:

- ✓ Периодичен мониторинг;
- ✓ Техническа поддръжка и рехабилитация на защитни съоръжения;
- ✓ Поддръжка на горния и долния участък на всеки язовир;
- ✓ Изграждане на допълнителни язовири, ретензионни басейни или буферни зони по поречията с цел улавяне на високи води и недопускане на екстремни събития;
- ✓ Поддържане в актуално състояние на аварийните планове на язовирите;
- ✓ Провеждане на тренировки и учения за изпълнението им;
- ✓ Поддържане на отговорни структури и лица, сили, средства и ресурси за изпълнение на аварийните планове;
- ✓ Изграждане и поддържане на локални оповестителни системи;
- ✓ Изграждане на изграждане на съоръжения и системи за защита - диги, корекции на реки, облекчителни канали, отводнителни системи;
- ✓ Градоустройствени решения с оглед забрана на строителство, изграждане на паркове, градинки и др. вид буферни зони;
- ✓ Поддържане проводимостта на речни участъци;
- ✓ Монтиране на преградни системи със задвижване в случай на наводнение;
- ✓ Планиране и поддържане на складови наличности за изграждане на временни преградни съоръжения от метални сглобяеми елементи, габиони, чували с пясък;
- ✓ Анализ, проектиране и реконструкция на подземни/приземните части на сгради с оглед на издържане на хидростатичен натиск;
- ✓ Смяна на предназначението на приземните части на сгради;
- ✓ Поддържане в актуално състояние на плановете за защита при бедствия на общинско и областно ниво;
- ✓ Поддържане в готовност на отговорни структури и лица, сили, средства и ресурси за изпълнение на общинските и областните планове за защита при бедствия;
- ✓ Разработване и проиграване на стандартна оперативна процедура за предупреждение и действие при изпускане на води от всяко стъпало на каскадата;

- ✓ Планиране, тренировки и провеждане на дейности по евакуация или временни извеждане;
  - ✓ Изграждане на системи за оповестяване, включително оповестяване чрез мобилни оператори, телевизия, интернет;
  - ✓ Разработване на информация за опасност от наводнение и предоставяне по подходящ начин на населението;
  - ✓ Провеждане на масови информационни кампании и учения за действия при наводнение с различни групи от обществото (деца, работещи, хора в неравностойно положение и т.н.);
- Следва да се анализират ползите от прилагане на мерките, синергични ефекти и конфликти.

7.5. ПОДХОД ЗА КЛИМАТИЧНА ПРОВЕРКА НА ПРОГРАМАТА ОТ МЕРКИ ¹

7.5.1. Методика за изготвяне на климатична проверка на програмата от мерки

Целта на климатичната проверка е да провери Програмата от мерки от ПУРБ, за да даде сигурност, че мерките:

- ✓ са насочени към натиск, с отчитане изменението на климата и свързаните с него рискове са идентифицирани;
- ✓ са гъвкави и подлежат на модификация към промяната на климата и следователно ще изпълнят и постигнат целите на РДВ в условията на променящия се климат.

Всяка мярка следва да бъде оценена от гледна точка на това колко ще е вероятно конкретната мярка да може да се справи с измененията в натиска поради климатичните промени и нейното представяне при въздействия от бъдещи климатични промени. Приети са следните принципи:

---

¹ Информацията, касаеща адаптацията към климатичната проверка представлява част от доклад „Оценка и анализ на очакваните преки и косвени въздействия върху водните ресурси. Интегриране на климатичните изменения при определяне на целите и разработването на Програмите от мерки за ПУРН и актуализацията на ПУРБ», изготвен през м. ноември 2015 година като етап от договор с предмет договор с предмет: „Оценка на натиска и въздействието върху повърхностните и подземните води от изменението на климата и оценка на наличието на вода за икономическите сектори”. Информацията по тази точка е възможно да бъде актуализирана след вземане предвид на информацията, предстояща да се представи във финалния доклад.

✓ мерките трябва да са устойчиви на широк спектър от прогнозираны бъдещи климатични сценарии;

✓ резултатът от мерките трябва да бъде благоприятен и полезен, независимо от несигурния характер в промените на климата, за да се избегнат необратими решения и инвестиции, които може да не са ефективни и рентабилни при променливи климатични условия.

Всяка мярка следва да бъде оценена според следните критерии:

Критерий 1: *Дали мярката е насочена към въздействията от климатичните промени? (борба с последствията от климатичната промяна)*

Дали мярката, насочена към целите на РДВ, също така може да окаже директно влияние на въздействията от климатичните промени, като по този начин се осигурява адаптиране на водния сектор към климатичните промени?

Дали мярката индиректно допринася в борбата с въздействията от климатичните промени, ако тя увеличава устойчивостта на водните, екологични и крайбрежни ресурси към въздействията от климатичните промени?

Потенциалните резултати за критерий 1 „Дали мярката е насочена към въздействията от климатичните промени?“ са следните:

Позитивни (+)	<p>Мярката е насочена към въздействията от климатичните промени, като по този начин допринася за адаптирането на водния сектор и/или повишава устойчивостта на водните, екологични и крайбрежни ресурси.</p> <p>Например мярката намалява потреблението на вода чрез повторна употреба или повишаване на ефективността или мярката предпазва брега от ерозия, която се очаква да се засили поради силни вълнения.</p>
Негативни (-)	<p>Мярката не съдейства за адаптирането или увеличава уязвимостта към климатичните промени.</p>
Неутрални (0)	<p>Мярката не е насочена към въздействията от климатичните промени, но и не пречи на усилията за адаптацията към тях.</p>
Неопределени (?)	<p>Не е ясно дали мярката е насочена към въздействията от климатичните промени, или ще допринесе към адаптирането към тях.</p>

Критерий 2: *Мярката насочена ли е към прогнозираните промени в натиска, причинени от климатичните промени? (насочена към изменения в натиска от климатични промени)*

Този критерий оценява дали мярката е насочена към прогнозирано повишение или **промяна в натиска**, причинени от климатични промени. Докато критерий 1 оценява дали мярката е насочена към въздействията от климатичните промени, критерий 2 оценява дали мярката се справя с ефектите от климатичните промени върху антропогенния натиск.

Тъй като този критерий се свързва с риска от непостигане на целите на РДВ, поради ефекта от климатичните промени върху другите видове натиск, оценката на мерките по този критерий изисква посочването на:

- ✓ кой натиск е основна цел на мярката;
- ✓ как този натиск ще бъде повлиян от климатичните промени;
- ✓ какъв е рискът тези промени в натиска да попречат на постигането на целите на РДВ;
- ✓ времева рамка да се случат тези промени.

Потенциалните резултати за критерий 2 „Мярката насочена ли е към прогнозираните промени в натиска, причинени от климатичните промени?“ са следните:

Позитивни (+)	<p>Мерките са насочени към прогнозирано повишение или промяна в натиска, така че да се намали рискът от непостигане на целите на РДВ, поради климатичните промени.</p> <p>Например мерки, които намаляват потреблението на вода или повишават устойчивостта на брегозащитните съоръжения.</p>
Негативни (-)	<p>Мерките не са насочени към потенциално повишение или промени в натиска от климатични промени, така че може да не са ефективни и да увеличат риска от непостигане на целите на РДВ.</p> <p>Например мерки, които изискват инфраструктура за управление на дъждовната вода, но не вземат предвид промените в характера на валежите.</p>
Неутрални (0)	<p>Мерки, които вземат предвид само настоящия натиск, но все още могат да постигнат своите цели, независимо от въздействията от климатичните промени върху натиска, или защото не съществува риск от климатични промени, или защото ефектите от климатичните промени върху натиска за косвено адресирани.</p>
Неопределени (?)	<p>Ефектът от климатичните промени върху натиска е несигурен, така че не е ясно дали мярката ще бъде насочена към тези</p>

въздействия.

Критерий 3: *Възможно ли е мярката да се справи с бъдещите условия, включително промени в температурата, валежите, повишаване на морското ниво и бурни вълнения? (насочена към справяне с бъдещите условия)*

Този критерий оценява как мярката се справя с променящите се климатични условия, което може да включва климатични условия, които имат обратния ефект като общо намаляване на валежите и увеличаване на честотата на силните дъждове.

Мерки, които са устойчиви на широк кръг от потенциални климатични условия, са желателни, за разлика от мерки, които е вероятно да бъдат ефективни само при специфични климатични сценарии.

Потенциалните резултати за критерий 3 „Възможно ли е мярката да се справи с бъдещите условия, включително промени в температурата, валежите, повишаване на морското ниво и бурни вълнения?“ са следните:

Позитивни (+)	Мярката може да бъде засегната от въздействията на климатичните промени и е вероятно да вземат предвид различни климатични условия.
Негативни (-)	Мярката може да бъде засегната от въздействията на климатичните промени и не е вероятно да бъде ефективна при различни сценарии на климатични промени, или защото мярката не взема предвид въздействията на климатичните промени, които ще ѝ въздействат директно, или защото не взема предвид различни климатични условия.
Неутрални (0)	Ефективността на мярката не е свързана с климатичните промени.
Неопределени (?)	Не е ясно дали мярката ще справи ефективно при различните климатични условия, поради неопределеността на ефекта на въздействията на климатичните промени.

Критерий 4: *Достатъчно гъвкава ли е мярката, така че да бъде променена в бъдеще?*

Този критерий оценява дали мерките, чиито действие или ефективност могат да бъдат повлияни от въздействията на климатичните промени, имат способността да се

променят в бъдеще, за да вземат предвид променящия се обхват на климатичните промени. Има нужда от този критерий поради:

- неопределеностите, които се свързват с прогнозираните климатични промени и сценариите за въздействията на климатичните промени;
- ограниченостите на сценариите на локални климатични промени.

Потенциалните резултати за критерий 4 „Достатъчно гъвкава ли е мярката, така че да бъде променена в бъдеще?“ са следните:

Позитивни (+)	Мерки, които имат способността да се променят поради променящия се обхват въздействията на климатичните промени, освен ако тези промени не изискват значителни инфраструктурни и/или технически работи.
Негативни (-)	Мерки, които нямат способността да се променят след като веднъж са въведени, поради физически ограничения (например съществуването на ограничено пространство в пристанищата) или защото промените ще изискват значителни инфраструктурни и/или технически работи
Неутрални (0)	Този тип мерки не са гъвкави, например прилагането на съществуващото законодателство.
Неопределени (?)	Не е ясно дали тази мярка има способността да се променя в бъдеще поради стратегическия характер на мярката (например въпреки че планът за управление може да се промени в бъдеще чрез неговото преразглеждане, въвеждането на такъв план за управление може да включва мерки за управление, които не са гъвкави)

7.5.2. Класификация на мерките след климатична проверка

Тази система за класификация на мерките е възприета и ползвана в практиката на други страни членки на ЕС ¹ и представлява един подход за описване на начина, по който мерките е вероятно да се справят с изменението на климата:

✓ **Печеливша мярка (Win-win option)** - рентабилни действия за адаптация, които имат желаните резултати от гледна точка на свеждане до минимум климатичните рискове

¹ Например “Annex H – Adapting to climate change” (Annex to the River Basin Management Plans “Water for life and livelihoods”, England and Wales)

или използването на потенциалните възможности, но също така имат други социални, екологични или икономически ползи. В контекста на изменението на климата, печелившите варианти (win-win options) често са свързани с тези действия или дейности, които са насочени към климатичните въздействия, но които, също така, допринасят за смекчаване на климатичните промени и/или отговарят да други социални и екологични цели.

✓ **Добра мярка (No-regrets option)** - рентабилни действия, които са от полза, независимо от обхвата на бъдещите промени в климата. Добрите мерки включват действия, които са оправдани при сегашните климатични условия и са оправдани по-нататък, когато тяхното въвеждане е в съответствие с рисковете, свързани с прогнозираните климатични промени (например мерки за насърчаване на добрите практики в управлението на ресурсите).

✓ **Задоволителна мярка (Low-regrets option)** - рентабилни действия, които са от полза, независимо от обхвата на бъдещите промени в климата. Задоволителните мерки включват действия, които обикновено са свързани с нескъпо струващи мерки, чиито резултати пак ще бъдат постигнати при прогнозираните климатични промени.

✓ **Гъвкава мярка (Flexible adaptation option)** - действия, които са проектирани да включват способността да бъдат променяни в бъдеще, когато климатът се променя.

✓ **Губеща мярка (Regrets)** - неблагоприятни варианти, т.е. когато действието е определено като малко вероятно да се извърши в рамките на бъдещите климатични условия и където е вероятно действието да не може да бъде подобро или променено, за да се справи с бъдещите промени в климата.

За да се намали степента на субективност при класифицирането на мерките, ясни и обективни критерии са описани за всяка категория в схемата на класификация. Мярката е поставена в категорията, когато тя отговаря на критериите, описани за тази категория.

Таблица №3 Обща класификация на мерките в съответствие с резултата от оценката по зададените критерии

Печеливши мерки (Win-win)

Мярката е насочена към въздействията на климатичните промени и съответно допринася за адаптирането във водния сектор и/или повишава устойчивостта на водните или екологични ресурси (т.е. позитивна за критерий 1).

Измененията в натиска поради климатични промени или са както трябва насочени спрямо мярката, или не са от значение за постигането на целите на мярката (т.е. позитивна или неутрална за критерий 2).

Вероятно мярката ще се справи с различни климатични условия или нейната ефективност не е свързана с климатичните промени (т.е. позитивна или неутрална за

критерий 3).
<p>Задоволителни мерки (Low regret)</p> <p>Мярката не е насочена директно към въздействията на климатичните промени, но също така не противоречи на усилията за адаптация (т.е. неутрална за критерий 1).</p> <p>Мярката е насочена правилно към всякакви промени в натиска, които ще повлияят директно на изпълнението на мярката, или промените в натиска не са решаващи за постигането на целта на мярката или ефектите от климатичните промени върху натиска са насочени индиректно (т.е. позитивна или неутрална за критерий 2).</p> <p>Вероятно мярката ще се справи с различни климатични условия или нейната ефективност не е свързана с климатичните промени (т.е. позитивна или неутрална за критерий 3).</p>
<p>Гъвкави мерки (Flexible measures)</p> <p>Мярката или не е насочена към промените в натиска, които влияят пряко върху изпълнението на целите на РДВ (негативна за критерий 2), и/или няма да се справи в променящия се климат (негативна за критерий 3).</p> <p>Мярката може да бъде адаптирана, за да се осигури приложимостта ѝ в променящия се климат/в отговор на повишен натиск (позитивна за критерий 4) или не е сигурно дали мярката може да бъде променена, след като веднъж е въведена, но на настоящия етап може да бъде променена така, че да се вземат предвид потенциални промени в климата (неопределена за критерий 4).</p>
<p>Губещи мерки (Regret)</p> <p>Мярката не е насочена към промените в натиска, което директно ще повлияе на постигането на целите (негативна за критерий 2), и/или няма да се справи в променящия се климат (негативна за критерий 3).</p> <p>Мярката не е гъвкава, т.е. не може да бъде променена, за да отговори на бъдещите ефекти от климатичните промени (негативна за критерий 4).</p>

Фигура № 5 Класификация на мерките след климатична проверка

7.6. ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ПОМ

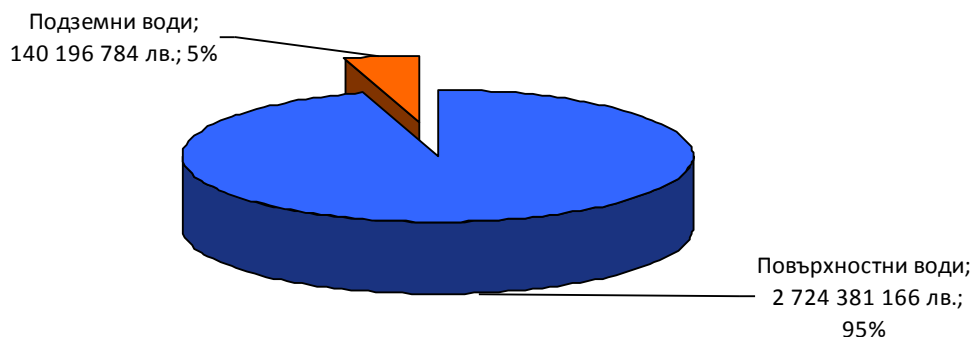
Очакват се финалните резултати от изпълнението на обществена поръчка, чийто срок за изпълнение е края на 2015 година.

7.6.1. Инвестиционен анализ

Стойността на планираните мерки за Източнобеломорски район за периода 2016 – 2021 г. е на стойност 2 864 577 950 лева, като тя е 2 724 381 166 лева (95%) за повърхностни води и 140 196 784 лева (5%) за подземни води.¹

Фигура № 6

Средства за повърхностни и подземни води в Програмата от мерки в ПУРБ на ИБР

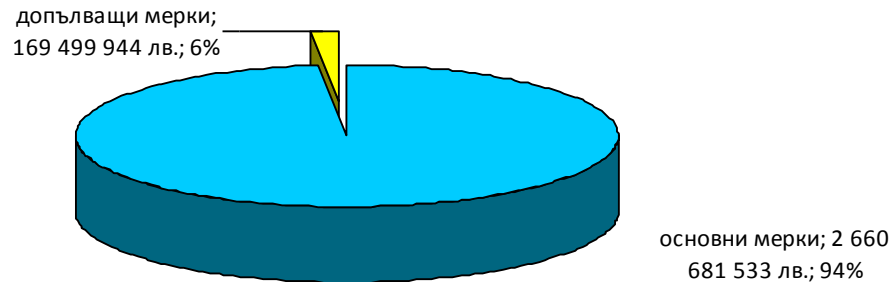

Необходимите средства за прилагане на предвидените основни мерки са многократно по-високи от средствата, предвидени за изпълнение на допълващи мерки. Те представляват повече от 98% от всички необходими средства. За изпълнение на основните мерки е предвидена сумата от 2 816 703 356 лева, от които 2 680 716 155 лева за повърхностните води и 135 987 191 лева за подземните води. За изпълнение на допълващи мерки са предвидени 47 874 604 лева, от които 43 665 011 лева за повърхностните води и 4 209 593 лева за подземните води.

¹ Стойността на някои от мерките, касаещи изграждане на съоръжения от индустриални предприятия, ще бъде определена в процеса на изготвяне на конкретни проекти.

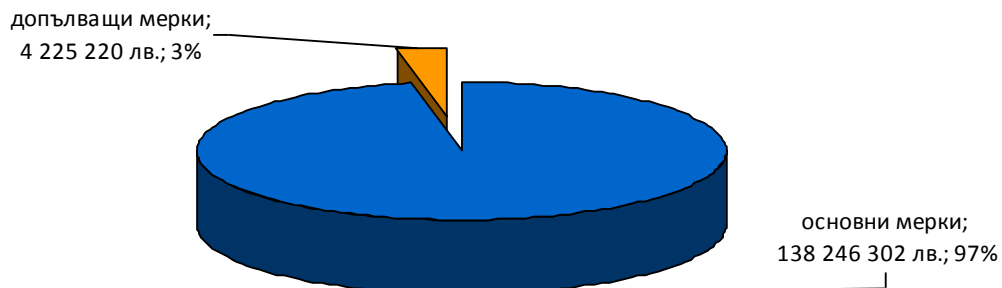
Фигура № 7

Средства за основни и допълващи мерки в Програмата от мерки за повърхностни води в ПУРБ на ИБР

Фигура № 8

Средства за основни и допълващи мерки в Програмата от мерки за подземни води в ПУРБ на ИБР

7.6.2. Институционален анализ

Институционалният анализ на Програмата от мерки, планирана за ИБР за периода 2016-2021 година представлява анализ на различните институции, които са отговорни за тяхното предлагане в плановия период и възможните източници за финансирането им.

Тъй като Програмата от мерки интегрира в себе си разнообразни мерки на база конкретните цели за подобряване състоянието на повърхностните и подземните водни тела, в ПУРБ е предвидено те да бъдат изпълнявани от голям брой институции,

организации и икономически субекти. С други думи мерките се планират на ниво „район за басейново управление“ и „водно тяло“, но отговорни за тяхното прилагане не са единствено компетентните органи за управление на водите, а широк кръг от заинтересовани страни.

По-долу е направено обобщение на отговорните институции за прилагане на основните направления мерки, предвидените в ПМ от втория цикъл на ПУРБ.

➤ **Общините на територията на БДИБР** са отговорни за изпълнението на мерките, свързани с:

✓ градските отпадъчни води (изграждане и доизграждане на канализации; изграждане, модернизиране и реконструкция на ПСОВ);

✓ санитарно-охранителни зони около водоизточниците за питейно-битово водоснабдяване;

✓ депа за отпадъци и рекултивация на замърсени терени;

✓ водоснабдителната мрежа.

➤ **Министерството на околната среда и водите и неговите структури, включително Басейновата дирекция** са отговорни за изпълнението на мерките, свързани с:

✓ управлението на зоните за защита на водите;

✓ контрола на издадените разрешителните;

✓ изготвяне на проучвания;

✓ разработване на подходи;

✓ мониторинг на водите;

✓ провеждане на образователни, обучителни кампании и консултации;

✓ прилагане на забранителни режими и ограничения.

➤ **Министерството на земеделието и храните и неговите структури** са отговорни за изпълнението на мерките, свързани с:

✓ прилагане на добри земеделски и фермерски практики;

✓ дейности, свързани с рибовъдството;

✓ проучвания във връзка със селското стопанство;

✓ прилагане на биологични методи;

✓ управлението на горите;

✓ хидромелиоративни дейности (напоителните системи);

✓ провеждане на образователни, обучителни кампании и консултации във връзка със селското стопанство;

✓ изготвяне на методики и предписания, както и изграждане на рибните проходи;

➤ **Министерство на енергетиката (НЕК)** е отговорно за изпълнение на мерките, свързани с:

✓ хидроенергийните системи и съоръжения;

- **Министерството на здравеопазването и неговите структури** са отговорни за изпълнението на мерките, свързани със:
  - ✓ мониторинг и контрол на зоните за къпане;
  - ✓ мониторинг и контрол на качеството на водите за консумация от човека.

- **ВиК-операторите на територията на ИБР** са отговорни за изпълнението на мерките, свързани със:
  - ✓ санитарно-охранителните зони;
  - ✓ експлоатация и поддръжка на водоснабдителните съоръжения при водоизточниците, ПСПВ, помпените станции, както и канализационните системи.

- **Представители на бизнеса – собственици на индустриални предприятия, инвеститори и други** са отговорни за изпълнението на мерките, свързани с:
  - ✓ индустриалните ПСОВ;
  - ✓ изграждане на рибни проходи;
  - ✓ поддържане на съоръжения.

Източниците на финансиране на мерките в някои случаи съвпадат с отговорните институции/икономически субекти, но това не винаги е така. Като цяло би могло да се обобщи, че финансирането бива **собствено** (със собствени финансови средства на отговорната институция/икономически субект) и **външно** (когато за финансирането на мерките се ползват средства от външни източници - национални и международни организации, фондове, механизми и др.). Най-често мерките от ПУРБ се финансират чрез бюджетни субсидии, оперативни програми, безвъзмездни целеви помощи, заеми при облекчени условия за реализиране на проекти в областта на управлението на водите и други.

Основните национални и международни източници за финансиране на дейности за реализиране целите на политиката по опазване и управление на водите са:

- Европейски фондове и програми – тук се включват и оперативните програми (ОП „Околна среда”, Програма за развитие на селските райони, ОП „Морско дело и рибарство”, ОП „Конкурентоспособност”, ДФ „Земеделие”, Оперативни програми за трансгранично сътрудничество);
  - Държавен бюджет (МОСВ, МРРБ, МЗХ, БД, РДГ, ИАОС, РУГ, ИАРА и др.)
  - Общински бюджети
  - ПУДООС
  - ВиК-оператори
  - Индустриални предприятия/ползватели/стопанисващи организации
  - Собствени средства;
  - Публично-частно партньорство.